

EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE 10/2014 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om aktiebolaget Teknologiska forskningscentralen VTT Ab och till vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 3 juni 2014 regeringens proposition med förslag till lag om aktiebolaget Teknologiska forskningscentralen VTT Ab och till vissa lagar som har samband med den (RP 74/2014 rd) till ekonomiutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- industriråd Petri Lehto och konsultativ tjänsteman Mikko Huuskonen, arbets- och näringsministeriet
- liiketoiminta-alueen johtaja Petri Kalliokoski, Teknologiska forskningscentralen VTT
- överdirektör Timo Hirvi, Mätteknikcentralen
- utredningschef Arttu Juuti, Konkurrens- och konsumentverket
- direktör Juha Karjalainen, Säkerhets- och kemikalieverket Tukes

- ekonomidirektör Minna Sutela och jurist Riikka Sund, Villmanstrands tekniska universitet
- expert Vesa Vuorenkoski, Akava rf
- verksamhetsledare Jari Lehto, Akademiska naturvetarförbundet, som representant för Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf och De högre Tjänstemännens YTN rf
- ledande forskare, huvudförtroendeman Iiro Auterinen, Teknologiska forskningscentralen, som representant för Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf
- ombudsman Jarmo Lehtonen, Löntagarorganisationen Pardia rf
- vice verkställande direktör Antti Neimälä, Företagarna i Finland
- direktör Ilkka Niemelä, Teknologiindustrin rf.

Dessutom har skriftliga yttranden lämnats av

- finansministeriet
- Finlands Näringsliv rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att det stiftas lagar om aktiebolaget Teknologiska forskningscentralen VTT Ab och om ombildning av Teknologiska

forskningscentralen VTT och Mätteknikcentralen till ett aktiebolag.

De nuvarande lagarna om Mätteknikcentralen och Teknologiska forskningscentralen VTT ska upphävas. Lagen om Teknologiska forskningscentralen VTT Ab ska innehålla bestämmelser om aktiebolagets syfte, ställning, uppgifter, ekonomiska verksamhetsprinciper, finansiering och informationsskyldighet samt ikraftträdande.

Statsrådet ska bemyndigas att överlåta den egendom som är i Mätteknikcentralens och Teknologiska forskningscentralen VTT:s besittning och deras verksamhet till det aktiebolag som ska bildas. Överlåtelsefullmakten gäller inte Mätteknikcentralens ackrediteringsenhet, som ska integreras i Säkerhets- och kemikalieverket. Mätteknikcentralens och Teknologiska forskningscentralen VTT:s personal övergår i aktiebolagets tjänst.

Dessutom föreslås i propositionen ändringar gällande överföringen av Mätteknikcentralens

ackrediteringsenhet i lagen om Säkerhets- och kemikalieverket och lagen om konstaterande av tillförlitligheten hos tjänster för bedömning av överensstämmelse med kraven. Vidare föreslås nödvändiga ändringar i lagen om måttenheter och mätnormalsystem, gentekniklagen och lagen om bolagisering av de funktioner vid statens tekniska forskningscentral som hänför sig till utvecklingen och förvaltningen av intresseföretag.

Propositionens mål är att främja dels den samhälleliga genomslagskraften för forskningen inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde och dels den operativa effektiviteten i fråga om skötseln av uppgifterna i enlighet med statsrådets principbeslut om en totalreform av forskningsinstituterna och forskningsfinansieringen. Propositionen hänför sig till den första tilläggsbudgetpropositionen för 2014 och budgetpropositionen för 2015.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2015.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande kommentarer och författningstekniska ändringsförslag.

Enligt propositionen ska Teknologiska forskningscentralen VTT och Mätteknikcentralen ombildas till ett av staten helägt icke-vinstdrivande bolag med specialuppgifter. Bolagiseringen av forskningscentralen grundar sig på statsrådets principbeslut av den 5 september 2013 om en totalreform av statens forskningsinstitutioner och forskningsfinansieringen. VTT Ab:s uppgift ska i likhet med i dag vara att i egenskap av ett oberoende och objektivt forskningsinstitut främja att forskningen och teknologin tillgodosöks på ett mångsidigt sätt och kommersialiseras inom näringslivet och i samhället. Bolagiseringen gäller inte Mätteknikcentralens ackrediteringsenhet, som ska integreras i Säkerhets- och kemikalieverket.

Reformen väntas minska de problem inom ekonomin och förvaltningen som dagens organisationsmodell ger upphov till på grund av att äm-

betsverket och de aktiebolag som ämbetsverket förvaltar fungerar som en privat koncern, medan ämbetsverket trots det omfattas av samma skyldigheter och specialvillkor som vilken som helst enhet inom den offentliga förvaltningen. Bolagsformen förväntas förtydliga koncernens ledningsmodell, ledningsstrukturer och lagstiftningsgrunden för dessa.

Staten föreslås gå in med ett startkapital på 80 miljoner euro (tilläggsbudget 1/2014, mom. 32.01.87), till vilket hör ett krav på återbetalning av 50 miljoner euro till staten under tio års tid. Dessutom överförs egendom till bolaget genom apport till ett värde av 77 miljoner euro. Statsunderstödet för 2015 beräknas uppgå till cirka 87 miljoner euro.

Statligt stöd. Beviljandet och användningen av statligt stöd för forskning, utveckling och innovation regleras genom Europeiska unionens allmänna gruppundantagsförordning om statligt stöd (kommissionens förordning 800/2008) och gemenskapens rambestämmelser för statligt stöd

till forskning, utveckling och innovation (meddelande från kommissionen 96/C 45/06). Enligt dessa avses med forskningsorganisation en högskole- eller forskningsinstitutsliknande enhet vars främsta syfte att bedriva grundforskning, industriell forskning eller experimentell utveckling och att sprida forskningsresultaten genom utbildning, publikationer eller tekniköverföring. Det aktiebolag som enligt förslaget ska bildas är på det sätt som ovan nämnda rambestämmelser förutsätter ett icke-vinstdrivande forskningsinstitut, vars vinst i sin helhet återinvesteras i bolagets egen forskning, kompetensutveckling och spridning av forskningsresultat. En förutsättning är att bolaget i sin bokföring kan skilja mellan verksamhet som sker på företagsekonomiska grunder och forskning som bedrivs med stöd av offentlig finansiering. VTT:s nuvarande bokföring fyller redan nu detta insynskrav. Utskottet konstaterar att det med utgångspunkt i bestämmelserna om statligt stöd saknar betydelse vilken juridisk ställning organisationen har. Det finns därför inte heller till denna del något hinder för att ombilda ämbetsverket till ett aktiebolag.

Konkurrensneutralitet. Med hänsyn till konkurrensneutraliteten är det dock viktigt att det nya bolagets funktioner bokföringsmässigt särredovisas så att verksamhet som drivs på företagsekonomiska grunder inte kan subventioneras med resurser för eller avkastning från offentligt finansierade verksamhet på ett sätt som snedvrider konkurrensen. Om det senare konstateras att verksamhet på företagsekonomiska grunder och offentligt finansierad verksamhet i ett och samma bolag leder till marknadsstörningar, måste VTT Ab åläggas att inleda åtgärder för avskilja den verksamhet som sker på företagsekonomiska grunder i ett separat bolag.

Uppgifter i anslutning till Mätteknikcentralens verksamhetsområde. MIKES består i sin nuvarande form av två sektorer, MIKES - metrologi och ackrediteringstjänsten FINAS. Regeringen föreslår att MIKES ska bli en del av VTT Ab och FINAS en del av Säkerhets- och kemikaliever-

ket. Vid reformen måste det säkerställas att nivån på och effektiviteten i den internationella forskningen och verksamheten bibehålls. För att finländska företags produkter och tekniker ska nå framgångar på marknaderna i tillväxtländerna måste produkterna ha metrologiska referenser och stöd av internationella nätverk, vilket MIKES kan erbjuda via sina egna nätverk. I fråga om ackrediteringstjänsten, som överförs till Säkerhets- och kemikalieverket, måste det säkerställas att dess ställning som oberoende, opartiskt och självständigt organ i ackrediteringsfrågor bevaras. För att dessa mål ska uppnås måste de mottagande organisationerna tillförsäkras tillräckliga resurser.

Personal. Enligt intentionsavtalet med personalorganisationerna ska hela personalen övergå till det nya bolaget som s.k. gamla anställda utgående från principerna för verksamhetsöverlåtelse. Samtliga anställningar, oberoende av om de i de gamla organisationerna grundades på tjänsteavtal eller arbetsavtal, kommer att i det nya VTT Ab grunda sig på arbetsavtal. Den personal som övergår till Säkerhets- och kemikalieverket omfattas dock alltså av regleringen gällande statstjänstemän respektive anställda i arbetsförhållande. Kommissionen kommer att informeras om arrangemanget för personalens tilläggs pensioner, varefter ett budgetförslag görs upp om kompenserings av pensionsarrangemangen. Utskottet anser att propositionen följer statsförvaltningens bestämmelser om omställningsskydd (VM/201/00.00.02/2012) i fråga om de anställdas ställning vid organisationsförändringar.

Tekniska anmärkningar rörande propositionen. I propositionen finns det till följd av ett skrivfel en vilseledande formulering som beskriver hur organisationsförändringen påverkar utgifterna för lokalhyror. Inverkan på hyresutgifterna är i verkligheten 4,4 miljoner euro. Det beror på att det nya aktiebolaget inte omfattas av den uppräkning av undantag som avses i 30 § i mervärdesskattelagen (1501/1993), och hyresvärden således inte längre kan dra av momsposter som

ingår i produktionsinsatserna i den egna beskattningen till den del det gäller lokaler som hyrs ut till det nya bolaget och som används i verksamhet som inte berättigar till momsavdrag. Den föreslagna modellen leder till en situation där ett belopp som motsvarar mervärdesskatten överförs från statsbudgeten till finansieringen av det nya aktiebolaget. Det är enligt utskottet motiverat att regeringen i uppföljningen av organisationsförändringens verkningar granskar och bedömer också det nya bolagets ställning i fråga om mervärdesbeskattningen.

Regeringen föreslår i RP 33/2014 rd en ändring av 6 § 2 mom. i gentekniklagen (377/1995), där sakkunnigmyndigheter och sakkunniginrättningar inom genteknik räknas upp. Genom den propositionen ska funktionerna vid Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi,

Skogsforskningsinstitutet och Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet sammanföras i en forskningscentral, Naturresursinstitutet. För att författningsförslagen enligt propositionerna ska bli samordnade görs en ändring av myndighet i 6 § 2 mom. i gentekniklagen. Avsikten är att ändringarna enligt RP 33/2014 rd ska stadfästas innan lagarna i den nu aktuella propositionen stadfästs.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 1—5 och 7 utan ändringar och

godkänner lagförslag 6 med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

6.

Lag

om ändring av gentekniklagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i gentekniklagen (377/1995) 5 § 2 mom. och 6 § 2 mom., sådana de lyder, 5 § 2 mom. i lag 847/2004 och 6 § 2 mom. i lag, som följer:

5 §
(Som i RP)

6 §

Sakkunnigmyndigheter och sakkunniginrättningar

— — — — —
Sakkunnigmyndigheter och sakkunniginrättningar inom genteknikområdet är inom respektive verksamhetsområde Livsmedelssäkerhetsver-

ket, Institutet för hälsa och välfärd, Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet, *Naturresursinstitutet*, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Finlands miljöcentral, Arbetshälsoinstitutet och dessutom Teknologiska forskningscentralen VTT Ab.

— — — — —
Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 10 juni 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Mauri Pekkarinen /cent
vordf. Marjo Matikainen-Kallström /saml
medl. Lars Erik Gästgivers /sv
Teuvo Hakkarainen /saf
Antti Kaikkonen /cent
Johanna Karimäki /gröna

Jukka Kärnä /sd
Eero Lehti /saml
Jari Myllykoski /vänst
Martti Mölsä /saf
Sirpa Paatero /sd
Kaj Turunen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Teija Miller.